

BİZBİZE...**ERDAL ATABEK****İNSANIN DEĞERİ**

"İnsanın değeri" en belirgin olarak iki önemli alanda ortaya konur: Sağlık ve eğitim.

Kimin hayatı daha önemlidir ve öncelikle kurtarılmaya değer?

Kimin eğitilmesi ötekilerden daha önemlidir?

Bu sorular hiçbir zaman açıkça ortaya konmaz, ama her zaman bu seçmeyi belirleyen "gizli ölçütler" vardır.

Böyle düşündüren bir tartışmayı Sait Faik bir öyküsünde ortaya atmıştır. Dört arkadaş bir masada konuşmaktadır. Birisi ortaya şöyle bir konu atar: Luvr Müzesi yanmaktadır. Sen içerdesin, kurtarılacak bir şey arıyorsun ve çok az zamanın var. Karşında Jokond duruyor. Onu alacak ve çıkacaksın. Tam adımını atarken köşede bir sütunun altında korkudan büzülmüş bir zenci çocuk görüyorsun ve duralıyorsun. İkisini birden kurtarmaya zamanın yok, birini seçeceksin. Hangisini seçersin? Jokond'u mu, zenci çocuğu mu? Düşünürler ve biri yanıt verir: "Ben Jokond'u kurtarıyorum." Neden. Çünkü Jokond bir daha yapılamaz, oysa her gün birçok zenci çocuk doğabilir. "Hayır" der, öteki arkadaşları, "Ben zenci çocuğu kurtarıyorum." Neden. Çünkü hiç bilinmez, o zenci çocuk büyür, yeni bir Jokond yapabilir." "Hayır" der, dördüncü arkadaşları, "Ben zenci çocuğu kurtarıyorum. Sadece insan olduğu için."

14 Mart Tıp Bayramı kutlanıyor ve bu soruların her zamankinden daha yüksek sesle tartışılması gereklidir.

"İnsanın değeri nedir?"

"Kim daha değerlidir?"

"Kime niçin öncelik verilmelidir?"

Aslında bu soruların hepsi de sorulmakta, üstü örtülü bir biçimde yanıtlanmaktadır. Tıbbın etik sorunları da burada yatmaktadır.

"Gençlere mi öncelik verilmelidir, yaşlılara mı?"

"Toplum için yararlı işler yapanlara mı, böyle bir uğraşı olmayanlara mı?", "Küçük çocukları olan genç bir anneye mi, yalnız yaşayan yaşlı bir kadına mı?" Yoksa, bu ölçütlerin hiçbirini koymadan öncelikle başvuranlara mı? Ya da başvurusun başvurusun, yaşayan herkese mi?...

Soruların böyle yanıtlanmasında şöyle ya da böyle gerekçeler bulunabilir, ancak günümüzde geçerli öyle bir gerekçe vardır ki, hiçbir tıp etiğinde haklı bir yeri olamaz: "Parası olana, vereceği paranın ölçüsü kadar sağlık hizmeti vermek."

Günümüzün tüketim toplumu şablonunda "insanın değeri" artık böyle tanımlanmaktadır: İnsanın değeri, harcaayabileceği parası kadardır.

Sağlık hizmeti, parası olanlara hizmet verecek biçimde yeni örgütlenmelere dönüştürülmektedir.

Sistem, ayakta tedavi, yataklı tedavi, ilaç vermeyi kapsayacak, karşılığını da sağlık sigortasıyla alacak bir yeni düzenlemeye dönüşmektedir.

Kimlerin en iyi denilen yerlerde tedavi edildiğine bakarak durumu anlayabilirsiniz,

Houston'da kimler tedavi edilmiştir?

Yurtdışındaki ünlü merkezlere kimler gidebilmektedir?

Yurtiçindeki ünlü merkezlere kimler gidebilmektedir.

Yapılan tıpsal işlemlerin maliyeti ne olacaktır?

"İnsanın değeri"nin nasıl paraya, güce endekslenmiş olduğunu hemen görebilirsiniz.

Bunun dışında söylenen sözlerin hiçbir "kıymeti harbiyesi" yoktur.

Kamusal sağlık hizmetleri yüzüştü bırakılmıştır.

Milyonlarca insanın "başarıyla" tedavi edildiği Sağlık Bakanlığı Sosyal Sigortalar Kurumu, Kızılay'ın sağlık hizmetleri görmezden gelinmektedir. "Başarıyla" sözcüğünün altını çiziyorum. Bu kurumların olumsuzca teşhir edilmeleri yerine, nesnellikle incelenmeleri, buralarda nelerin yapıldığını ortaya koymak için yeterlidir. Ama bütçeleri daraltılmış, personel alımı yasaklanmış sağlık kurumları bütün yokluklara karşın hizmet vermektedir ve yakınmaları tek sözcükle karışlanmaktadır: Özelleşin! Bugün bu kurumlar, kendi kurdukları ya kuruluşlarla ekonomik destek sağlamak zorunda bırakılmaktadır.

Hekimler ister kamu kurumlarında, ister kendi muayenehanelerinde ya da özel sağlık kurumlarında çalışsınlar, "emekçidirler." Kaliteli bir emeğin sahibi olarak elbette emeklerinin karşılığını almalıdırlar. Hizmetlerin bozukluğundan da sorumlu değillerdir.

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konyesi'ni ve Tabip Odaları'nı kutluyorum, mücadelelerinde başarılar diliyorum.

Bugün hepimizin karşı çıkması gereken iş, "sağlığın McDonaldlaştırılması" ve insanın doğal hakkı olan "sağlıklı yaşama hakkı"nın pazarda satılmak istenmesidir.

CUMHURİYET 15 MART 1999

Büyük Vurgun

İlaç mafyası, devleti sülük gibi emiyor... Kamu kuruluşları hayali reçetelere her yıl avantan yüzlerce trilyon ödüyor... Sadece Emekli Sandığı'nın bu yıl kasasından çıkan ilaç parası 106 trilyon lira...

Tabii, bu faturaların tamamını dolandırıcılık diye nitelendirmek yanlış, ama iddialar mide bulandırıcı. Şöyle ki;

Böyle soyuyorlar

Mafyanın vurgun yöntemleri farklı. Son dönemde en gözde olanı sahte ya da gerçek kupür operasyonu.

Tezgahtaki ilk şart, soyguna ortak olacak eczane, doktor, hastabakıcı bulmak. Eh, Türkiye'de bu kolay. Sonrası; gelsin trilyonlar...

Sistemin işleyişi de son derece basit.

İstanbul'da basılan sahte kupürler anında Anadolu'ya yayılıyor. Ya da yatan her hastaya verilen ilacın kupürü el altından toplanıyor. Uyanık eczanelerde, indirim kandırmasıyla, ilacı kupürsüz satıyor.

Sonra bunlar kamu kuruluşlarına gidiyor.

HALKIN KÜRSÜSÜ

Devlet Baba da garibanın ilaç parası diye trilyonları sokağa atıyor.

Müfettişler görevde

İstanbul Eczacı Odası Başkanı Erkan Önsel, şikayetlerin yoğunlaştığını doğruluyor. Oda olarak, son bir buçuk yılda 338 eczaneyi denetlemişler (İstanbul'daki toplam eczane sayısı 4 bin). Bunlardan 67'si yazılı, 165'i de sözlü olarak uyarılmış. Üç gün ile altı ay arasında meslekten men cezası verilenlerin sayısı da 33...

Başkan Önsel, şöyle diyor:

"Sağlıkta rekabet yasak, ama bazı üyelerimiz ucuz ilaç satıyor. Vatandaşların işine geliyor, ancak devlet soyuluyor. Yasak olmasına rağmen kalem, çakmak, parfüm gibi armağan verenler var. Hatta ilaç isimleri bulunan poşet, eczane adı taşıyan emekli karne kılıfları dahi yasak."

Eczacılar dertli

Dürüst eczacılara haksızlık etmeyelim.

Onlara göre, soygunun kaynağı hiçbir izne bağlı olmaksızın açılan medikal depolar. Gerçekten de büyük hastanelerin çevresi bu tür iş-

TUNCA BENGİN

yerleriyle dolu. Üstelik, ilaç da satıyorlar.

Eczacı Celal Çelebi, konuyu defalarca Sağlık Bakanlığı'na aktardıklarını söylüyor. "Patasten mühür yapıp devleti dolandıranlar bile var. Bazı doktor ve hastabakıcılarla iyi ilişki kurup işlerini yürütüyorlar. Günlük rant 100 milyon üzerinde. Ses çıkarana tehdit ediyorlar" diyor.

Kurum takipte

Emekli Sandığı yetkilileri de müfettişlerin devrede olduğunu söylüyor.

İstanbul'da her ay 200 bin reçetenin işlem gördüğünü belirten bir yetkili, "Mali polis takipte. Bizim de tespitlerimiz var" diyerek ekliyor:

"Sahteye gerek yok, hastaneler ağzına kadar kupür fazlasıyla dolu."

Çözümüne gelince;

Tek yol bir an önce otomasyon sistemine geçmek. Adım atılmış, ancak kaplumbağa hızıyla ilerliyor. Emekli Sandığı'nın İstanbul'da çalıştığı eczane sayısı 2800 ama; sadece 289'u bilgisayara bağlanmış.

MİLLİYET 18 Mart 1999